

ЦІНИ У ФОРМУВАННІ ПРИБУТКОВОСТІ ВИРОБНИЦТВА ГРЕЧКИ

*Кучер А.В., викладач,
Харківський національний аграрний
університет ім. В. В. Докучаєва*

У світі останніх подій, які відбувалися на ринку гречки, особливої уваги та актуальності набуває питання ціноутворення на цьому ринку та чинників стабілізації цін. Вирішення цієї проблеми є необхідним як з точки зору кінцевих споживачів, так і з позицій виробників. Оскільки повна собівартість і ціна реалізації гречки виступають базовими факторами формування прибутковості її виробництва, тому саме ці показники мають постійно перебувати в центрі уваги товаровиробників при здійсненні ними послідовної інтенсифікації галузі на інноваційних засадах. У цьому зв'язку одним із завдань нашого дослідження, результати якого викладено в цій публікації, стало з'ясування ролі цінового фактора у формуванні прибутковості виробництва гречки.

Групування сільгоспідприємств України за ціною реалізації гречки (табл. 1) засвідчило, що середні ціни у восьмій групі підприємств у 3,6 раза перевищували ціни тих підприємств, які увійшли до першої групи. Така диференціація цін у межах країни може певною мірою пояснюватися регіональними особливостями функціонування ринку гречки, а також її якістю та можливостями конкретних підприємств формувати великі партії продажу. Останнє підтверджується тісною кореляцією рівня цін з рівнем концентрації виробництва гречки (по згрупованих даних $r = 0,903$). Характерно, що найвищий рівень рентабельності (102,3 %) та маса прибутку (1679 грн. /га) були досягнуті в сьомій групі підприємств, при цьому повна собівартість 1 ц гречки в цій групі не є найнижчою, а ціна реалізації – не є найвищою серед досліджуваних груп. Примітним є те, що не спостерігається послідовного зростання виробничих витрат на 1 га та врожайності гречки, хоча загальна тенденція полягає в їх нарощуванні в міру підвищення реалізаційних цін. Водночас більш чітко проявилася тенденція до зниження рівня товарності при збільшенні цін, що, на перший погляд, є не зовсім логічним, оскільки з точки зору виробника чим вища ціна, тим більше він прагне реалізувати гречки. Проте, з іншого боку, слід розуміти, що при вельми високому рівні цін покупець може придбати менше гречки або

й узагалі відмовитися від її придбання за ціною, яка помітно перевищує середній її рівень, що в кінцевому рахунку й могло послугувати однією з причин нижчого рівня товарності гречки.

Таблиця 1

Групування агропідприємств України за ціною реалізації 1 ц гречки, 2010 р.

Групи підприємств за ціною реалізації гречки, грн/ц		Кількість підприємств у групі	Ціна реалізації, грн/ц	Вироблено гречки на одне підприємство, ц	Урожайність, ц/га	Частка гречки у виручці від реалізації зерна, %	Витрати на один гектар, грн	Виробнича собівартість, грн/ц	Повна собівартість, грн/ц	Рівень товарності, %	Рівень рентабельності (збитковості), %	Маса прибутку (збитку) на один гектар, грн.
I	до 200	98	152,99	203	5,2	1,4	1264	243,08	174,86	102,0	-12,5	-116
II	200,01-250	99	228,90	239	6,5	2,7	1519	233,69	202,13	145,8	13,2	252
III	250,01-300	117	276,58	352	5,2	4,4	1371	263,65	198,22	147,7	39,5	604
IV	300,01-350	193	324,32	427	5,8	2,1	1427	246,03	229,96	133,8	41,0	729
V	350,01-400	161	377,36	853	8,0	10,5	1712	214,00	239,22	124,0	57,7	1366
VI	400,01-450	244	428,56	653	8,0	8,9	1634	204,25	240,55	93,7	78,2	1403
VII	450,01-500	303	475,26	785	8,3	7,7	1690	203,61	234,98	84,3	102,3	1679
VIII	понад 500	216	552,92	820	6,8	8,9	1645	241,91	284,14	72,0	94,6	1321
У середньому		1431	409,42	614	7,2	6,0	1604	222,78	238,05	99,4	72,0	1232

В умовах значної поляризації сільгоспідприємств за рівнем цін реалізації гречки не важко припустити, що диференціація цін пов'язана з якістю гречки, яка поділяється на три класи. Проте, як свідчать проведені розрахунки (табл. 2), співвідношення цін на гречку різної якості формувалося по-різному протягом останніх років. Перше, що привертає увагу і є нелогічним, полягає в тому, що ціна реалізації гречки нижчої якості є вищою за ціну більш якісної гречки. Так, у 2010 р. ціна гречки другого класу була на 12,8 % більша, ніж ціна гречки першого класу, а в 2011 р. найвищою виявилася ціна на гречку третього класу, що не відповідає економічній логіці. З іншого боку, простежується очевидний факт, що в Україні через різні причини виробляється в основному гречка третього класу, тобто аграрні

Таблиця 2

Надходження гречки на підприємства, що займалися її зберіганням і переробкою в Україні, 2010-2011 рр.

Показники	Надійшло всього		З нього закуплено		
	т	%	т	Ціна купівлі	
				грн. /т	у % до середньої
Гречка, всього, 2010 р.	103230	100,0	55660	4113,6	100,0
у т. ч.: 1 класу	15887	15,4	15196	3875,8	94,2
2 класу	4299	4,2	2947	4371,5	106,3
3 класу	65940	63,9	24575	4137,9	100,6
Гречка, всього, 2011 р.	112607	100,0	46927	4647,9	100,0
у т. ч.: 1 класу	12086	10,7	11141	4597,3	98,9
2 класу	10451	9,3	7907	4531,0	97,5
3 класу	70549	62,7	15587	4753,9	102,3

Джерело: дані статбюлетенів [1, с. 12; 2, с. 15] та власні розрахунки.

підприємства мають значні потенційні можливості щодо нарощування обсягів виробництва високоякісної гречки. Але за існуючої практики ціноутворення природно виникає питання про те, наскільки економічно доцільним буде підвищення якості гречки до першого класу, якщо ціна її реалізації є нижчою за гречку нижчої якості?

Отже, ціна, будучи важливим економічним чинником у формуванні прибутковості виробництва гречки, також виступає в якості одного з центральних критеріїв при прийнятті рішень щодо нарощування рівня інтенсивності вирощування гречки з метою одержання урожаю більш високої якості. Тому одним із завдань має бути вдосконалення цінового механізму формування й функціонування ринку гречки, що потребує окремих досліджень і може скласти основу подальших розвідок у цьому напрямі.

Література.

1. Наявність і надходження зернових та олійних культур на підприємства, що займалися їхнім зберіганням та переробкою станом на 1 січня 2011 р.: стат. бюлетень. – К., 2011. – 49 с.
2. Наявність і надходження зернових та олійних культур на підприємства, що займалися їхнім зберіганням та переробкою станом на 1 січня 2012 р.: стат. бюлетень. – К., 2012. – 52 с.